

Maak vader bekend bij lesbische ouders

Een lesbiëne mag niet alleen door huwelijk meemoeder worden, vinden Kitlyn Tjin A Djie en Irene Zwaan.

Deze week werd in de Senaat hoorzitting gehouden over het wetsvoorstel lesbisch ouderschap. Het COC kan niet wachten tot de wet wordt ingevoerd, daarbij voorbijgaand aan het recht van het kind om zijn biologische moeder én vader te kennen. Er zijn twee momenten in het leven van een kind waarop de vader schromelijk kan worden gediscrimineerd. Dat is bij de geboorte en ten tijde van de scheiding van de ouders. Deze discriminatie moet worden aangepakt, te beginnen bij de geboorte.

Jaarlijks worden in Nederland duizenden kinderen geboren bij wie op de akte staat dat de vader onbekend is. We pleiten ervoor dat de vrouw en de man per definitie samen de verantwoordelijkheid moeten dragen. De vader moet verplicht geregistreerd worden en zijn verantwoordelijkheid nemen, ook al wil hij misschien liever weglopen. En als dergelijke wetgeving er toe leidt dat vrouwen onrechtmatig de verkeerde vader aanwijzen, dan moet dat onderzocht kunnen worden met een dna-test en dan zullen daar sancties voor moeten komen. In Costa Rica is deze wetgeving ingevoerd en dat leidt daar tot een drastische verlaging van het aantal vaderloze kinderen.

Kortom, het moet niet meer mogelijk zijn om 'vader onbekend' in te vullen bij aangifte van het kind. Ieder kind heeft recht op zijn biologische moeder en vader. Dat recht zou boven de individuele keuzevrijheid van een moeder moeten staan.

Dat het zover nog niet is, blijkt uit het in oktober 2012 door de Tweede Kamer aangenomen wetsvoorstel inzake lesbisch ouderschap. De niet-biologische moeder kan daardoor voortaan juridisch ouder worden zonder dat zij daarvoor naar de rechter moet. Als sprake is van een onbekende zaaddonor, kan de tweede moeder automatisch juridische ouder worden door huwelijk. In alle andere gevallen kan zij het kind erkennen. Op basis van CBS-cijfers wordt ervan uitgegaan dat tweehonderd tot vierhonderd moeders jaarlijks van de nieuwe regeling gebruik zullen maken.

De regeling stuit op verzet bij onder anderen twee vooraanstaande vrouwelijke juristen. Voormalig kinderrechtster Nanneke Quik-Schuijt, lid van de Eerste Kamer voor

de SP, verzet zich er tegen dat wettelijk wordt geregeld dat – zoals ze zegt – een kind van twee vrouwen afstamt. „Een kind heeft het recht om zijn biologische afkomst te kennen.” Ook hoogleraar rechtstheorie Dorien Pessers spreekt zich krachtig uit tegen de regeling: „De onbekende spermadonor wordt met de wet weggeschreven uit het leven van het kind. Het gebruik van onbekende en anonieme donoren moet krachtig ontmoedigd worden, omdat het in strijd lijkt met de rechten van het kind”.

Opvallend is dat de wet zich beroept op het belang van het kind. Het probleem is dat iedereen een andere invulling geeft aan 'het belang van het kind'. Het perspectief van het kind zelf en van de vader blijft buiten beschouwing. Over de rug van het kind maakt een nieuwe wet het voor veel lesbische moeders aantrekkelijk om een onbekende donor te kiezen. Hoe kan het nu in het belang van een kind zijn dat het niet weet wie zijn vader is?

Kitlyn Tjin A Djie is familietherapeut. Irene Zwaan is auteur van *De afwezige vader bestaat niet en waarom vaders niet moeten moederen*.

Waarom alleen bij lesbische ouders?

Lesbiennes worden gediscrimineerd als hetero's wel de vader onbekend laten, vinden Tanja Ineke en Philip Tijsma.

Als een heteroseksueel echtpaar in ons land met behulp van een zaaddonor een kindje krijgt, bijvoorbeeld omdat de man onvruchtbaar is, dan stapt de echtgenoot op de fiets naar het gemeentehuis en doet geboorteaangifte. Het juridisch ouderschap is dan direct goed geregeld.

Als een lesbisch echtpaar met behulp van een zaaddonor een kindje krijgt, moet het een adoptieprocedure bij de rechter voeren. Dat kost ongeveer drie maanden en tweeduizend euro. Het is emotioneel belastend: veel lesbische paren ervaren de procedure als een 'gerechtelijke goedkeuring'

van hun moederschap. Bovendien kan de huidige wet ertoe leiden dat het kindje achterblijft zonder juridische ouder als de geboortemoeder overlijdt voordat de adoptie is voltooid.

Dat noemen we 'discriminatie': ongelijke behandeling van lesbische ouderparen en hun kinderen.

Het COC pleit al sinds 2001 voor gelijke rechten voor lesbische ouders. Voormalig Justitieminister Donner (CDA) hield dat tegen en wilde steeds weer onderzoek naar de juridische voor- en nadelen. Twee livijve rapporten concludeerden dat er geen juridische of andere bezwaren zijn tegen gelijke rechten voor lesbische ouderparen.

Staatssecretaris Toevan (Justitie) schreef dus in 2011 een wetsvoorstel voor gelijkberechtiging. De Tweede Kamer nam dat vorig jaar in grote meerderheid aan. Bovendien beloofden alle politieke partijen, behalve CDA, SGP en ChristenUnie, in het 'Roze Stembusakkoord' om de kwestie vóór september 2013 te regelen.

Het is nu juni 2013 en het wetsvoorstel ligt al weer acht maanden bij de Eerste Kamer. Ondanks alle eerdere onderzoeken wil een aantal senatoren nog meer onderzoek naar de juridische merites van lesbisch ouderschap. En weer is het de vraag of het wetsvoorstel de eindstreep haalt.

De vraag die de senatoren het zwaarst op de maag lijkt te liggen, is een definitieve kwestie: kunnen we het ouderschap van lesbische vrouwen wel onderbrengen bij de wetsartikelen die gaan over 'afstamming'? Horen biologische afstamming en juridische afstamming niet altijd samen te vallen? Twee vrouwen kunnen toch niet samen een kindje krijgen? Moeten we voor lesbische paren en hun kinderen niet een 'aparte regeling' maken?

Er zijn parallellen met de discussie rond de openstelling van het huwelijk. Ook toen waren de vragen: Is het wel 'natuurlijk' dat mensen van hetzelfde geslacht met elkaar kunnen trouwen? Kunnen we voor homoparen niet een 'aparte regeling' maken, in plaats van het huwelijk open te stellen?

Het antwoord is wat ons betreft glashelder: net zoals we zelf bepalen wie er in ons land met elkaar kunnen trouwen, bepalen we zelf hoe we ons afstammingsrecht inrichten. De vraag of een kind kan afstammen van een niet-biologische ouder, heeft de wetgever al beantwoord: als een heteroseksueel echtpaar met hulp van een zaaddonor een kindje krijgt, worden de beide echtgenoten ouder van dat kind, ook als de man niet de biologische vader is. Het enige wat we vragen is dat dat ook gaat gelden voor lesbische echtparen.

De wet is er om de mens te dienen, niet andersom.

Tanja Ineke is voorzitter van COC Nederland. Philip Tijsma is voorzitter COC's Landelijke Werkgroep Politiek.

Illustratie Fokke Geritsma